

Dictamen en relació amb la consulta sobre la utilització de dispositius electrònics per recollir dades i informar sobre els títols de transport

Es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades una consulta en relació amb la utilització de dispositius electrònics per recollir dades i informar sobre els títols de transport.

Segons la consulta, l'Administració pública competent (en endavant, l'Administració) recull dades per a emetre títols de transport bonificats i personalitzats per a persones de determinats col·lectius.

En relació amb la tramitació d'aquests títols de transport, es formulen les següents preguntes:

- 1. Si un determinat tipus de dispositiu electrònic per recollir la signatura manuscrita i incorporar-la a un formulari, és adequat i suficient per complir amb l'obligació d'informar de quins drets tenen les persones usuàries en relació amb el tractament de les seves dades.*
- 2. Si el redactat sobre la protecció de dades que es proposa incorporar en els formularis de sol·licitud, és normativament correcte i suficient.*

Analitzada la petició, que s'acompanya de còpia de la clàusula informativa que es preveu incorporar als formularis de sol·licitud de targetes de transport personalitzades, i la normativa vigent aplicable, i vist l'informe de l'Assessoria Jurídica, es dictamina el següent:

I

(...)

II

Segons la consulta, l'Administració vol convertir en electrònics tots els formularis de sol·licitud de targetes personalitzades de transport (Targeta de família nombrosa o monoparental, persones en situació d'atur, abonaments mensuals, etc). L'Administració preveu utilitzar un formulari que, segons la consulta, emplenarà directament a l'ordinador la persona de l'Administració que atén al sol·licitant; una vegada emplenat el formulari, la persona usuària verificarà la informació, llegirà les condicions d'ús de la targeta i la informació sobre protecció de dades, i manifestarà la seva conformitat signant.

Segons la consulta, l'Administració vol utilitzar un dispositiu per tal que la persona que s'adreça presencialment al punt d'atenció per sol·licitar la targeta personalitzada signi en una pantalla l'acceptació de les condicions, i les normes d'ús i tractament de les dades.

La consulta afegeix que els tipus de targeta a tramitar per aquesta via són:

- T-Família (família nombrosa o monoparental) i T-Aturat (persones en situació d'atur que fan algun tipus de formació per a l'ocupació): Segons la consulta, cal presentar documentació justificativa de complir amb aquests requisits i document d'identitat i, en alguns casos, fotografia de la persona usuària.

- T-12 per a infants de 4 a 12 anys. Segons la consulta, la informació dels menors és tan sols nom i cognoms i data de naixement, i la resta d'informació fa referència al pare/mare o persona tutora legal.

Més en concret, la consulta exposa diferents opcions per fer aquest tràmit:

“Opció 1: *Dispositiu (com el que fan servir les entitats bancàries) on la persona sol·licitant hi fa la signatura manuscrita. Aquesta signatura s'afegeix electrònicament a un formulari en el que la persona que fa l'atenció presencial ha introduït les dades de la persona sol·licitant. Aquest formulari omplert amb les dades i la signatura s'envia als nostres arxius.*

Abans de signar, li mostrem a la persona un document en paper, amb la informació sobre les normes d'ús de la targeta de transport que sol·licita i sobre la informació bàsica de protecció de dades.

Opció 2: *Doble pantalla de l'ordinador on s'estan introduint les dades de la persona sol·licitant en el formulari. Una vegada introduïdes, llegides i confirmades per la persona sol·licitant, signa de forma manuscrita amb un dispositiu com el de la opció 1.*

Opció 3: *Dispositiu (tipus “tablet”) que incorpora el formulari sencer de sol·licitud de targeta personalitzada amb tota la informació. La persona sol·licitant signa, també de forma manuscrita, al final de la sol·licitud amb les dades personals ja incorporades i la informació sobre les normes d'ús de la targeta de transport que sol·licita i sobre la informació bàsica de protecció de dades. Aquest dispositiu enviarà la informació als nostres arxius.”*

Atesa la informació disponible, sembla que el dispositiu emprat per signar la sol·licitud en les opcions 1 i 2 seria el mateix, de manera que ens hi referirem conjuntament.

Segons la consulta, *“en les tres opcions la persona obtindrà una còpia del document que ha signat amb totes les seves dades incorporades”.*

La consulta exposa que: *“(…), necessitem saber si la primera opció és suficient per donar compliment a l'obligació d'informar a les persones interessades, segons el nou RPD”.*

La consulta s'acompanya de còpia de la clàusula informativa que es preveu facilitar als usuaris que sol·liciten la tramitació del títol de forma presencial, per tal d'informar-los sobre el tractament de les seves dades personals.

III

El tractament de dades personals de les persones físiques sol·licitants que, segons la consulta, recull l'Administració per tramitar els títols de transport (nom i cognoms, data de naixement, domicili, telèfon, documentació justificativa del compliment dels requisits en el cas de la “T-Família” i T-Aturat”, i document d'identitat), ha de sotmetre's als

principis i garanties de la normativa de protecció de dades personals, en concret, el Reglament general de protecció de dades (UE) 2016/679 (RGPD), que és plenament aplicable des del 25 de maig de 2018 (art. 99 RGPD).

Segons l'article 4.1 de l'RGPD és dada personal: *“toda información sobre una persona física identificada o identificable («el interesado»); se considerará persona física identificable toda persona cuya identidad pueda determinarse, directa o indirectamente, en particular mediante un identificador, como por ejemplo un nombre, un número de identificación, datos de localización, un identificador en línea o uno o varios elementos propios de la identidad física, fisiológica, genética, psíquica, económica, cultural o social de dicha persona;”*

Segons la consulta, l'Administració vol *“simplificar la tramitació, adequar-la a la normativa vigent, especialment en tot allò que fa referència a l'administració electrònica (...).”*

La consulta es refereix específicament a la tramitació presencial de les sol·licituds de títols de transport en que: *“Utilitzarem un formulari que omplirà directament a l'ordinador la persona (...) que està atenent a la persona sol·licitant de la targeta. Una vegada omplert el formulari, la persona usuària verificarà la informació, llegirà les condicions d'ús de la targeta i la informació bàsica sobre protecció de dades. Manifestarà la seva conformitat signant.”.*

En concret, l'Administració preveu la utilització d'una *“signatura manuscrita”* que l'interessat afegiria electrònicament a un formulari, ja sigui a través d'un dispositiu similar -segons la consulta- al que utilitzen les entitats bancàries (opció 1 i 2), o bé a través d'un dispositiu *“tipus tablet”* (opció 3).

La consulta no aporta informació específica sobre les característiques tècniques o prestacions concretes que ofereixen els dispositius proposats, de manera que aquesta Autoritat no pot valorar aquestes característiques o prestacions des de la perspectiva de la protecció de dades.

IV

Pel que fa al compliment del deure d'informació als afectats, atès que el supòsit objecte de consulta es refereix al tractament de dades recollides del propi interessat (persones que sol·liciten l'emissió d'un títol de transport), cal tenir en compte el que disposa l'article 13 de l'RGPD, segons el qual:

“1. Cuando se obtengan de un interesado datos personales relativos a él, el responsable del tratamiento, en el momento en que estos se obtengan, le facilitará toda la información indicada a continuación:

- a) la identidad y los datos de contacto del responsable y, en su caso, de su representante;*
- b) los datos de contacto del delegado de protección de datos, en su caso;*
- c) los fines del tratamiento a que se destinan los datos personales y la base jurídica del tratamiento;*
- d) cuando el tratamiento se base en el artículo 6, apartado 1, letra f), los intereses legítimos del responsable o de un tercero;*
- e) los destinatarios o las categorías de destinatarios de los datos personales, en su caso;*

f) en su caso, la intención del responsable de transferir datos personales a un tercer país u organización internacional y la existencia o ausencia de una decisión de adecuación de la Comisión, o, en el caso de las transferencias indicadas en los artículos 46 o 47 o el artículo 49, apartado 1, párrafo segundo, referencia a las garantías adecuadas o apropiadas y a los medios para obtener una copia de estas o al hecho de que se hayan prestado.

2. Además de la información mencionada en el apartado 1, el responsable del tratamiento facilitará al interesado, en el momento en que se obtengan los datos personales, la siguiente información necesaria para garantizar un tratamiento de datos leal y transparente:

- a) el plazo durante el cual se conservarán los datos personales o, cuando no sea posible, los criterios utilizados para determinar este plazo;*
- b) la existencia del derecho a solicitar al responsable del tratamiento el acceso a los datos personales relativos al interesado, y su rectificación o supresión, o la limitación de su tratamiento, o a oponerse al tratamiento, así como el derecho a la portabilidad de los datos;*
- c) cuando el tratamiento esté basado en el artículo 6, apartado 1, letra a), o el artículo 9, apartado 2, letra a), la existencia del derecho a retirar el consentimiento en cualquier momento, sin que ello afecte a la licitud del tratamiento basado en el consentimiento previo a su retirada;*
- d) el derecho a presentar una reclamación ante una autoridad de control;*
- e) si la comunicación de datos personales es un requisito legal o contractual, o un requisito necesario para suscribir un contrato, y si el interesado está obligado a facilitar los datos personales y está informado de las posibles consecuencias de que no facilitar tales datos;*
- f) la existencia de decisiones automatizadas, incluida la elaboración de perfiles, a que se refiere el artículo 22, apartados 1 y 4, y, al menos en tales casos, información significativa sobre la lógica aplicada, así como la importancia y las consecuencias previstas de dicho tratamiento para el interesado.*

3. Cuando el responsable del tratamiento proyecte el tratamiento ulterior de datos personales para un fin que no sea aquel para el que se recogieron, proporcionará al interesado, con anterioridad a dicho tratamiento ulterior, información sobre ese otro fin y cualquier información adicional pertinente a tenor del apartado 2.

4. Las disposiciones de los apartados 1, 2 y 3 no serán aplicables cuando y en la medida en que el interesado ya disponga de la información.”

Com a responsable del tractament (art. 4.7 RGPD) que recull i tracta dades personals per a l'emissió dels títols de transport, correspon a l'Administració competent donar compliment a les previsions de l'article 13 de l'RGPD, a través de les corresponents clàusules informatives.

Segons l'article 12.1 de l'RGPD: “El responsable del tratamiento tomará las medidas oportunas para facilitar al interesado toda información indicada en los artículos 13 y 14, así como cualquier comunicación con arreglo a los artículos 15 a 22 y 34 relativa al tratamiento, en forma concisa, transparente, inteligible y de fácil acceso, con un lenguaje claro y sencillo, en particular cualquier información dirigida específicamente a un niño. La información será facilitada por escrito o por otros medios, inclusive, si procede, por medios electrónicos.(...)”

Segons la informació aportada, l'Administració preveu facilitar la informació als usuaris per capes, és a dir, facilitant una *"Informació bàsica sobre protecció de dades"* als afectats, i complementant aquesta informació amb la que poden trobar els afectats a *"la pàgina web"* de l'Administració (*"Informació addicional"*).

Com ha fet avinent aquesta Autoritat a la *"Guia per al compliment del deure d'informar a l'RGPD"* -que es pot consultar al web: www.apd.cat-, per fer compatible l'augment de l'exigència d'informació que introdueix l'RGPD i la concisió i comprensió en la forma de presentar-la, les autoritats de protecció de dades recomanen, especialment quan es reculli la informació per mitjans electrònics, adoptar un model d'informació per capes o nivells.

També convé referir-se al Projecte de Llei orgànica de protecció de dades de caràcter personal, que es troba en tramitació parlamentària en el moment d'emetre aquest dictamen, i que recull la denominada «informació per capes». Així, segons disposa l'article 11.1 del Projecte:

"1. Cuando los datos de carácter personal sean obtenidos del afectado a través de redes de comunicaciones electrónicas o en el marco de la prestación de un servicio de la sociedad de la información, así como en aquellos otros supuestos expresamente establecidos por la ley o cuando así lo autorice la Agencia Española de Protección de Datos, el responsable del tratamiento podrá dar cumplimiento al deber de información establecido en el artículo 13 del Reglamento (UE) 2016/679 facilitando al afectado la información básica a la que se refiere el apartado siguiente e indicándole una dirección electrónica u otro medio que permita acceder de forma sencilla e inmediata a la restante información."

Als efectes de donar compliment al deure d'informar els afectats (art. 13 RGPD), atesa la informació aportada, hi ha una diferència substancial entre les opcions 1 i 2, d'una banda, i l'opció 3, de l'altra. Així, en l'opció 1 i 2 s'utilitzaria un dispositiu que no permet la visualització, abans de signar, ni de les dades personals introduïdes en el formulari per una tercera persona, ni de la clàusula informativa relativa al tractament d'aquestes dades.

Pel que fa a l'opció 3, per la informació aportada, sembla que el dispositiu permetria visualitzar de forma conjunta tant les dades personals de l'afectat ja incorporades al formulari, com la informació sobre les normes d'ús del títol de transport i la informació sobre el tractament de les dades (clàusula informativa).

Així, signar en un dispositiu com el previst per a l'opció 1 i 2, que no permet a l'afectat conèixer quin tractament està autoritzant, ni per a quines finalitats, en definitiva, que no li permet comprovar les dades que es tractaran, les condicions i les finalitats del tractament, així com la resta d'informació que l'afectat ha de rebre abans d'iniciar-se el tractament (clàusula informativa), no donaria compliment a les exigències normatives en relació amb l'acreditació adequada del compliment del deure d'informar als afectats (arts. 12 i 13 RGPD).

Tot i que es prevegi que en qualsevol de les tres opcions de tramitació plantejades *"la persona obtindrà una còpia del document que ha signat amb totes les seves dades incorporades"*, això no seria suficient per considerar que l'opció 1 i 2 s'ajusta a les exigències de la normativa en relació amb el deure d'informar, doncs la informació s'ha de donar prèviament a l'inici del tractament de les dades i a través de sistemes que permetin una adequada acreditació que s'ha donat compliment al deure d'informar.

En conclusió, atès que l'opció 1 i 2, plantejades, no permeten que l'afectat visualitzi i signi un document únic, en format electrònic, que inclogui les seves dades i la informació que ha de rebre sobre el tractament d'aquestes (art. 13 RGPD), des de la perspectiva de la protecció de dades personals no es pot considerar que aquesta opció permeti acreditar de manera adequada el compliment del deure d'informar.

A més, en els termes en què es planteja la signatura en l'opció 1 i 2, objecte de consulta, l'afectat no podrà comprovar que les dades personals, ja introduïdes en un formulari, són exactes, doncs no podrà visualitzar-les en el dispositiu. Així podria posar en risc el compliment del principi d'exactitud (art. 5.1.d) RGPD), per exemple, en cas que el formulari sigui posteriorment modificat, o la signatura s'adjunti erròniament a un formulari que inclou dades personals o condicions del tractament que no es corresponen amb allò que pretenia autoritzar l'afectat.

Qüestió diferent és que s'articuli un dispositiu (com podria ser el de l'opció 3), que permet que l'afectat visualitzi les dades personals introduïdes en el formulari, i que pugui llegir la clàusula informativa sobre el tractament de les seves dades i les condicions d'ús de la targeta de transport, amb anterioritat a la signatura, i en el mateix acte de la signatura.

En aquest sentit, podria resultar ajustada a la normativa de protecció de dades la utilització de dispositius electrònics (com ara el de l'opció 3, plantejada en la consulta), sempre que aquests incorporin el formulari ja emplenat amb les dades de l'afectat, i que aquest les pugui visualitzar en la pantalla del mateix dispositiu, juntament amb la informació sobre el tractament de les dades (clàusula informativa) i la informació sobre l'ús del títol de transport -que justifica el tractament de les dades-, de forma conjunta i prèvia a la signatura. Una informació facilitada en aquests termes, permetria acreditar de manera adequada el compliment del deure d'informar als afectats.

V

Dit això, a continuació fem referència al contingut del document "*Redactat sobre la protecció de dades*", que acompanya a la consulta ("*Informació bàsica*").

a) Segons aquest document, la base que legitima el tractament de les dades és el consentiment de la persona interessada. Ara bé, segons l'apartat "*Informació addicional*", la base legal del tractament no seria el consentiment sinó "*el compliment d'una obligació legal aplicable al responsable del tractament*" (art. 6.1.c) RGPD).

D'entrada, atès que el tractament de dades que ens ocupa es refereix a la utilització per part dels afectats del servei públic de transport i a la gestió que en fa l'Administració pública, sembla que la base habilitadora del tractament podria ser "*el compliment d'una missió realitzada en interès públic o en l'exercici de poders públics del responsable del tractament*" (art. 6.1.e) RGPD), i no el compliment d'una obligació legal del responsable.

Sens perjudici que un tractament de dades pot tenir més d'una base habilitadora de les previstes a l'article 6.1 RGPD, convé que la informació que es faciliti als afectats respongui de forma exacta a la base (o bases) habilitadores de cada tractament de dades.

Convé doncs revisar la informació que inclou la clàusula informativa sobre la base legal habilitadora (o, si escau, bases habilitadores) que corresponen a les finalitats previstes.

b) Segons l'article 13.2.c) de l'RGPD, en cas que la base habilitadora del tractament de dades sigui el consentiment, cal informar sobre el dret de retirar el consentiment per part dels afectats, informació que caldria incorporar a l'apartat "*Informació addicional*" del document aportat.

c) Pel que fa a l'exercici dels drets que l'RGPD reconeix als afectats en relació amb el tractament de les seves dades, l'apartat "*Informació bàsica*" no inclou mencions a determinats drets, com ara el dret d'oposició.

Segons disposa l'article 21, apartat 1, de l'RGPD:

"1.El interesado tendrá derecho a oponerse en cualquier momento, por motivos relacionados con su situación particular, a que datos personales que le conciernan sean objeto de un tratamiento basado en lo dispuesto en el artículo 6, apartado 1, letras e) o f), incluida la elaboración de perfiles sobre la base de dichas disposiciones. El responsable del tratamiento dejará de tratar los datos personales, salvo que acredite motivos legítimos imperiosos para el tratamiento que prevalezcan sobre los intereses, los derechos y las libertades del interesado, o para la formulación, el ejercicio o la defensa de reclamaciones."

Per tant, convindria esmentar aquest dret en la clàusula informativa, en la mesura que el tractament de dades es fonamenti en el compliment d'una missió realitzada en interès públic o en l'exercici de poders públics del responsable (6.1.e) RGPD).

En qualsevol cas, la referència a "altres drets", que es fa en aquest apartat, no resulta correcta des de la perspectiva del compliment del deure d'informació, ja que no aporta una informació clara i precisa sobre els drets de l'afectat.

Això, sens perjudici que, a través del web, el responsable pugui complementar la informació sobre la manera d'exercir els drets.

d) En relació amb les finalitats del tractament, l'apartat "*Informació addicional*" preveu que "*Registrem les dades personals i de viatges*".

Convé puntualitzar que tant les dades dels afectats que es recullen al formulari com les dades de viatges que hagi de tractar l'Administració són dades personals als efectes de l'RGPD. Així, des de la perspectiva de la protecció de dades seria més adient referir-se a que "*Registrem les dades de la sol·licitud i les dades de viatges*".

e) En l'apartat "*Durant quant de temps conservarem les dades*", es preveu una conservació "*durant el termini de vigència del títol de transport sol·licitat*".

Tenint en compte que alguns dels títols de transport poden tenir una vigència de molts anys, i que es preveu el tractament de dades de viatges, als efectes del principi de minimització (art. 5.1.c) RGPD) i del principi de limitació del termini de conservació (art. 5.1.e) RGPD), convindria considerar si les dades de viatges han de conservar-se per períodes de temps que podrien ser força llargs, en relació amb alguns títols de transport.

En cas que aquesta conservació de llarga durada no estigui prou justificada, s'haurà de limitar el període de conservació d'aquestes dades, en aplicació dels dits principis.

VI

Fem avinent que la clàusula informativa que acompanya a la consulta conté una clàusula segons la qual:

“Si en un termini de 30 dies no us oposeu al tractament proposat de les vostres dades, entenem que hi consentiu. Podeu oposar-vos al tractament de les vostres dades mitjançant trucada al número (...).”

Tenint en compte el considerant 32 de l’RGPD, fem notar que, segons disposa l’article 4.11) de l’RGPD, el consentiment de l’interessat és: *“toda manifestación de voluntad libre, específica, informada e inequívoca por la que el interesado acepta, ya sea mediante una declaración o una clara acción afirmativa, el tratamiento de datos personales que le conciernen;”*

Atès que l’article 4.11 de l’RGPD no admet la possibilitat d’obtenir el consentiment dels afectats de forma tàcita (que seria aquell consentiment que es dedueix d’un acte de l’interessat, de la seva inacció o del seu silenci), la clàusula esmentada, inclosa en el document *“Redactat sobre la protecció de dades”*, no s’ajustaria a les exigències de l’RGPD.

D’acord amb aquestes consideracions, es fan les següents,

Conclusions

1. Atès que l’opció 1 i 2, no permet que l’afectat visualitzi i signi un document únic, en format electrònic, que inclogui les seves dades i la informació que ha de rebre sobre el tractament d’aquestes (art. 13 RGPD), des de la perspectiva de la protecció de dades personals no es pot considerar que aquesta opció permeti acreditar de manera adequada el compliment del deure d’informar als afectats, sens perjudici que altres sistemes (opció 3) puguin permetre aquesta acreditació del compliment del deure d’informar.
2. La clàusula informativa objecte de consulta es pot considerar adequada a les exigències de l’RGPD, si es tenen en compte les consideracions fetes en aquest dictamen.

Barcelona, 4 d’octubre de 2018